

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.27
la Hotărîrea Consiliului INJ
nr.1/3 din 30 ianuarie 2015*

PARTICIPAREA PROCURORULUI ÎN INSTANȚA DE JUDECATĂ. SUSTINEREA ÎNVINUirii

CURRICULUM

AUTORI:

Sergiu CRIJANOVSKI

Procuror, secția reprezentarea învinuirii în
Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală

Sergiu VASILIU

Procuror, Secția judiciar penală,
Procuratura Generală

Marcel DIMITRAȘ

Procuror, șef secție judiciar – civilă,
Procuratura Generală

_____ AVIZAT

Mariana PITIC, Șef / Direcție instruire și cercetare

Chișinău 2015

I. PRELIMINARII

Potrivit art.124 din Constituția Republicii Moldova, precum și art.5 al Legii cu privire la Procuratura: Procuratura reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești, în condițiile legii.

Atribuțiile procurorului în instanța de judecată sunt expres indicate în Codul de procedură penală, în special art.53 prevede că, procurorul: reprezintă învinuirea în numele statului și prezintă în ședința de judecată probele acuzării; participă la examinarea probelor prezentate de partea apărării, prezintă noi probe necesare pentru confirmarea acuzării, face demersuri și își expune părerea asupra chestiunilor ce apar în timpul dezbaterilor judiciare; cere de la instanța de judecată cauza penală pentru a formula inculpatului o acuzare mai gravă și a administra noi probe dacă, în urma cercetării judecătorești, se constată că inculpatul a săvârșit și alte infracțiuni, iar probele sînt insuficiente; modifică încadrarea juridică a infracțiunii săvârșite de inculpat dacă cercetările judiciare confirmă că inculpatul a săvârșit această infracțiune; face demers în instanța de judecată de a întrerupe examinarea cauzei penale pe un termen prevăzut de prezentul cod pentru a înainta noi probe care confirmă acuzarea adusă inculpatului în cazul efectuării incomplete a urmăririi penale; dă indicații în scris organului de urmărire penală privitor la efectuarea unor acțiuni procesuale asupra probelor suplimentare sau a noilor infracțiuni; dispune, printr-o ordonanță, aducerea silită în instanța de judecată, în condițiile art.199, a persoanelor incluse în lista prezentată instanței, precum și a persoanelor solicitate pentru administrarea probelor noi sau suplimentare; își expune părerea în dezbaterile judiciare asupra faptei infracționale săvârșite de inculpat, încadrării ei în baza legii penale și pedepsei care urmează a fi aplicată; declară apel sau, după caz, recurs privind latura penală și latura civilă a cauzei, le retrage în modul prevăzut de prezentul cod.

Realizarea principiului contradictorialității și egalității părților dictează ca una din sarcinile prioritare ale procurorului e să contribuie în calitate de reprezentant al statului la exercitarea atribuțiilor în cauzele penale. Înfăptuirea justiției în condițiile contradictorialității și egalității procesuale a părților cere o nouă abordare principială nu doar a instanței de judecată ca subiect central al procedurii penale, dar și a acuzatorului de stat în calitatea sa de responsabil pentru lupta cu criminalitatea.

Disciplina este destinată audienților candidați la funcția de procuror și are drept scop consolidarea cunoștințelor teroretice, precum și formarea deprinderilor practice ce țin de realizarea atribuțiilor procurorului în instanța de judecată referindu-se în special desfășurarea ședinței preliminare, administrarea, cercetarea și aprecierea probatorului, întocmirea actelor procesuale.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- Să poată identifica concepte de bază cu care se operează în cadrul procesului penal și procesul civil, ce țin în special de competențele procurorului;
- Să determine normele procesuale aplicabile pentru examinarea judiciară a cauzelor penale, și celor civile în limita competenței;
- Să determine jurisprudența instanțelor naționale și internaționale aplicabilă unor spețe concrete, pentru aplicarea uniformă a legislației;
- Să cunoască procedee și metode tactice privind tehnici speciale de administrare și cercetare a probelor în procesul judiciar;
- Să elaboreze actele procesuale necesare realizării atribuțiilor de serviciu;

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

În baza studierii disciplinei „Participarea procurorului în instanța de judecată” cauze penale audientul va fi capabil să:

- cunoască normele și instituțiile procesuale care reglementează statutul și atribuțiile procurorului în instanța de judecată;
- determine scopul participării procurorului în instanța de judecată;
- determine conținutul și structura acuzării de stat;
- evidențieze rolul procurorului în vederea combaterii eficiente a fenomenului infracțional;
- identificarea particularităților și statutul procesual al procurorului în instanța de judecată;
- identificarea și aplicarea normelor juridice care reglementează temeiurile și procedura de modificare a învinuirii în sensul agravării în instanța de judecată;
- clasificarea situațiilor de renunțare a procurorului la probe, renunțarea la învinuire;
- aplicarea noile instituții ale Dreptului procesual penal în domeniul înfăptuirii justiției în cauze penale și civile în concordanță cu reformele judiciare realizate și în curs de realizare;
- asumarea responsabilității față de consecințele erorilor determinate de aplicarea incorectă a legii;
- perfecționarea capacității de a lua decizii legale în situații concrete la judecarea cauzelor penale;
- determinarea perspectivelor perfecționării reprezentării acuzării de stat ca instrument de realizare a politicii penale;

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Participarea procurorului în instanța de judecată	S.Crijanovschi S.Vasilie M.Dimitraș	II	36	10	26	examen

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. crt.	Tema	Ore curs	Ore practice
1.	Rolul procurorului la desfășurarea ședinței preliminare	1	2
2.	Aspecte teoretico-practice privind procedura și tactica prezentării probelor în acuzare de către procuror în cadrul cercetării judecătorești	1	4
3.	Problemele modificării învinuirii în sensul agravării de către procuror în ședința de judecată	1	4
4.	Discursul acuzatorului	2	4
5.	Exercitarea căilor ordinare și extraordinare de atac împotriva hotărârilor judecătorești penale	1	6
6.	Participarea procurorului la examinarea cauzelor civile	4	6
	Total	10	26

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice/ Resurse logistice	Lucrul individual
<i>Tema 1. Rolul procurorului la desfășurarea ședinței preliminare</i>		

<p style="text-align: center;"><i>ore curs</i></p> <p>Noțiunea, scopul și sarcinile ședinței preliminare. Rolul procurorului la soluționarea chestiunilor în ședința preliminară. Rolul procurorului în desfășurarea ședinței preliminare și adoptarea soluțiilor de către instanța de judecată. Rolul procurorului la punerea pe rol a cauzelor penale judecate în procedură de urgență.</p> <p style="text-align: center;"><i>ore practice</i></p> <p>definirea ședinței preliminare; identificarea scopului și sarcinilor acesteia; estimarea rolului procurorului la soluționarea chestiunilor în ședința preliminară; argumentarea rolului procurorului la punerea pe rol a cauzelor penale judecate în procedură de urgență.</p>	<p style="text-align: center;">Curs – prelegere</p> <p style="text-align: center;">Seminare Studiu de caz Tabla flipchart</p>	<p>Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică.</p> <p>Soluționarea spețelor. Examinarea dosarelor. Întocmirea proiectelor actelor procesale.</p>
<p><i>Tema 2.</i> Aspecte teoretico-practice privind procedura și tactica prezentării probelor în acuzare de către procuror în cadrul cercetării judecătorești</p>		
<p style="text-align: center;"><i>ore curs</i></p> <p>Importanța cercetării judecătorești și rolul procurorului la această etapă. Factorii ce influențează stabilirea ordinii de cercetare a probelor. Audierea inculpatului. Audierea celorlalte părți. Audierea martorilor. Disponerea efectuării expertizei, audierea expertului. Examinarea corpurilor delictive. Cercetarea documentelor și a proceselor verbale ale acțiunilor procesuale. Prezentarea probelor suplimentare</p> <p style="text-align: center;"><i>ore practice</i></p> <p>definirea cercetării judecătorești; determinarea rolului procurorului în cadrul acestei faze; identificarea și argumentarea factorilor ce influențează stabilirea ordinii de cercetare a probelor; utilizarea procedeelor tactice de audiere a inculpatului în condițiile contradictorialității cercetării judecătorești; utilizarea procedeelor de audiere a celorlalte părți în proces; cunoașterea particularităților audierii martorilor; modalitatea de numire și efectuare a expertizei în cadrul cercetării judecătorești; utilizarea procedeelor de audiere a expertului; procedura de examinare a corpurilor</p>	<p style="text-align: center;">Curs – prelegere</p> <p style="text-align: center;">Seminare Studiu de caz Tabla flipchart</p>	<p>Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică.</p> <p>Soluționarea spețelor. Examinarea dosarelor. Întocmirea proiectelor actelor procesale.</p>

delicte; cercetarea documentelor și a proceselor verbale ale acțiunilor procesuale;		
Tema 3. Problemele modificării învinuirii în sensul agravării de către procuror în ședința de judecată		
<p style="text-align: center;">ore curs</p> Noțiunea, importanța și structura învinuirii. Modalitățile învinuirii și caracteristica lor. Modalitățile modificării învinuirii în sensul agravării și caracteristica lor. Ordinea procesuală de modificare a învinuirii în sensul agravării în ședința de judecată.	Curs – prelegere	Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică.
<p style="text-align: center;">ore practice</p> definirea învinuirii în calitatea sa de forță motrice a procesului penal; determinarea importanței învinuirii pentru realizarea scopurilor procesului penal; descrierea structura învinuirii; clasificarea modalităților învinuirii; utilizarea modalităților modificării învinuirii în sensul agravării; stabilirea ordinii procesuale de modificare a învinuirii în sensul agravării în ședința de judecată; proiectarea ordonanței de modificare a învinuirii în sensul agravării în ședința de judecată.	Seminare Studiu de caz Tabla flipchart	Soluționarea spețelor. Examinarea dosarelor. Întocmirea proiectelor actelor procesale.
Tema 4. Discursul acuzatorului de stat		
<p style="text-align: center;">ore curs</p> Pregătirea discursului de acuzare. Structura și conținutul discursului de acuzare. Replica procurorului.	Curs – prelegere	Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică.
<p style="text-align: center;">ore practice</p> determinarea particularităților discursului procurorului; identificarea etapelor și procedeele pregătirii discursului de acuzare; determinarea structurii și conținutului discursului de acuzare; aprecierea rolului replicii procurorului; proiectarea discursului procurorului în dezbaterile judiciare.	Seminare Studiu de caz Tabla flipchart	Soluționarea spețelor. Examinarea dosarelor. Întocmirea proiectelor actelor procesale.
Tema 5. Exercițarea căilor ordinare și extraordinare de atac împotriva hotărârilor judecătorești penale		
<p style="text-align: center;">ore curs</p> Rolul și scopul procurorului la exercitarea căilor ordinare și extraordinare de atac împotriva hotărârilor judecătorești penale. Probleme teoretico-practice la exercitarea	Curs – prelegere	Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică.

<p>și soluționarea căilor ordinare de atac. Probleme teoretico-practice la exercitarea și soluționarea căilor extraordinare de atac</p> <p style="text-align: center;">ore practice</p> <p>definirea căilor ordinare și extraordinare de atac în procedura penală; determinarea rolului și scopului procurorului la exercitarea căilor ordinare și extraordinare de atac împotriva hotărârilor judecătorești penale; formularea soluțiilor privitoare la rezolvarea problemele teoretico-practice la exercitarea și soluționarea căilor ordinare de atac prin prisma participării procurorului la judecarea cauzei penale; formularea de soluții privitoare la rezolvarea problemele teoretico-practice la exercitarea și soluționarea căilor extraordinare de atac; proiectarea cererii de apel, de recurs, recursuri în anulare, cereri de revizuire, recurs în interesul legii etc.</p>	<p>Seminare Studiu de caz Tabla flipchart</p>	<p>Soluționarea spețelor. Examinarea dosarelor. Întocmirea proiectelor actelor procesale.</p>
<p>Tema 6.</p>		
<p style="text-align: center;">ore curs</p> <p>Modalitățile participării procurorului în procesul civil. Drepturile procesuale ale procurorului și părților în procesul civil. Calitatea procesuală și drepturile procurorului în procesul de lichidare a persoanelor juridice. Probleme teoretico-practice la exercitarea și soluționarea căilor ordinare de atac. Probleme teoretico-practice la exercitarea și soluționarea căilor extraordinare de atac</p> <p style="text-align: center;">ore practice</p> <p>Definirea modalității de participare a procurorului în procesul civil. Determinarea scopului și rolului procurorului în procesul civil la exercitarea căilor ordinare și extraordinare de atac împotriva hotărârilor judecătorești civile; Formularea soluțiilor privitoare la rezolvarea problemele teoretico-practice la exercitarea și soluționarea căilor ordinare de atac în procesul civil; Formularea de soluții privitoare la rezolvarea problemele teoretico-practice la exercitarea și soluționarea căilor extraordinare de atac; Proiectarea cererilor de chemare în judecată, cererii de apel, de recurs, cereri de revizuire.</p>	<p>Curs – prelegere</p> <p>Seminare Studiu de caz Tabla flipchart</p>	<p>Brainstorming. Lectura surselor din lista bibliografică.</p> <p>Soluționarea spețelor. Examinarea dosarelor. Întocmirea proiectelor actelor procesale.</p>

VII. EVALUAREA DISCIPLINEI

A. Evaluarea continuă se va realiza prin:

- participarea audiențelor în cadrul orelor de curs și a celor practice;
- realizarea activităților individuale;
- redactarea unor acte procesuale (încheieri, hotărâri, decizii) în baza temelor studiate;
- susținerea unei testări obligatorii care vor conține sarcini cu obiective de măsurare a cunoștințelor, capacităților și competențelor/aptitudinilor profesionale;
- pregătirea unui referat științific și/sau aplicativ pe o problemă propusă pentru activitățile individuale.

B. Evaluarea finală se va efectua ca examen în scris, la finele semestrului, prin evaluarea cunoștințelor teoretice și practice, soluționarea studiilor de caz și întocmirea proiectului actelor procesuale pe baza studierii dosarelor.

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 decembrie 1948.
2. Convenția europeană a pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ale omului din 4 noiembrie 1950.
3. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994.
4. Codul de procedură penală al Republicii Moldova din 14 martie 2003 cu completările și modificările ulterioare.
5. Codul penal al Republicii Moldova din septembrie 2002 cu completările și modificările ulterioare.
6. Legea Republicii Moldova "Cu privire la Procuratură " din 25 decembrie 2008 cu modificările și completările ulterioare.

Practica judiciară

7. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.4, Cu privire la unele chestiuni ce vizează participarea procurorului la judecarea cauzelor penale din 30.01.1996, cu modificările aduse prin hotărârea Plenului din 20.12.1999 // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). - Chișinău, 2000, p.285-286.
8. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.38 din 12.11.1997, Cu privire la practica judiciară de aplicare a unor prevederi ale Codului de procedură penală // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). - Chișinău, 2000, p.287-288.
9. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.30 din 09.11.1998, Cu privire la practica aplicării legilor pentru asigurarea dreptului la apărare în procedura penală a bănuitului, învinuitului și inculpatului // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). - Chișinău, 2000, p.289-294.
10. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.4 din 06.04.1992, Cu privire la respectarea legislației referitoare la folosirea limbii de procedură // Culegere de hotărâri ale Plenului Judecătoriai Supreme a Republicii Moldova (1990-1993). - Chișinău, 1994, p.58-61.
11. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.X din 30.01.1996, Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Constituției Republicii Moldova // Culegere de hotărâri ale Plenurilor Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova (1994-04.1997). - Chișinău, 1997, p.48-54.
12. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.5 din 07.04.1991, Despre practica de aplicare de către instanțele judecătorești a legislației cu privire la repararea daunelor materiale, cauzate de infracțiune // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). - Chișinău, 1997, p.164-167.
13. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.37 din 12.11.1997, Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației în cadrul examinării cauzelor privind

- infraacțiunile săvârșite de minori // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova (1997-1998). - Chișinău, 1998. p.79-92.
14. Curtea Supremă de Justiție. Sinteza practicii judiciare. - Chișinău, 2000, 398 p.
15. Curtea de Apel. Culegere de practică judiciară (1996-1999). - Chișinău: Garuda-art, 1999, 228 p.
16. Academia Română. Practica judiciară penală, voi.IV. - București: Editura Academiei Române, 1993, 311 p.
17. Ministerul Public. Probleme de practică judiciară din activitatea Parchetelor. -București, 1994, 135 p.

Bibliografie

1. Ciopraga A. *Criminalistica (tactica)*. - Iași, 1986, 378 p.
2. Cochinescu N. *Exercitarea Ministerului Public pe Ungă jurisdicția financiară II Dreptul*, 1994, nr.4, p.31-36.
3. Chintea V. *Rolul procurorilor în combaterea criminalității II Dreptul anul*, VII, seria allla, 1996, nr.12, p.60-64.
4. Diaconescu H. *Este procurorul parte în procesul penal? II Dreptul*, anul IV, seria a IV a, 1995, nr.12, p.51-54.
5. Diaconescu H. *Din nou cu privire la natura juridică a Ministerului Public II Dreptul*, anul VII, seria III, 1996, nr.12, p. 19-26.
6. Doraș S. *Criminalistica*, voi.II. *Elemente de tactică*. Chișinău: Tipografia Centrală, 1999, 273p.
7. Dorogan M. *Compoziția rechizitoriului. Momentele de bază ale conținutului. II Legea și viața*, 1997, nr.9, p.29-31.
8. Dorogan M. *Curs de elocință*. - Chișinău: Editura ARC, 1995, 314 p.
9. Eminescu I. *Pledoarii celebre. (Antologie de oratorie judiciară)*. - București: Editura Academiei RSR, 1973, 291p.
10. Stanciu E. *Criminalistica*. - București, 1995, 342 p.
11. Serbinov I., Catana E., Chirtoacă E., Bularu S., Munteanu A., Holban V. *Ghidul acuzatorului de stat*. - Chișinău: Cartier juridic, 2005, 136 p.
12. Vizdoga I. *Pregătirea procurorului pentru participarea la judecarea în fond a cauzei penale II Legea și viața*, 1997, nr.7, p.27-28.
13. Vizdoga T. *Exercitarea acuzării în instanța de fond probleme și perspective. Autoreferatul tezei de doctor în drept*. - Chișinău, 2002, 25 p.
14. Vizdoga T. *Esența, structura și importanța acuzării*. - Analele științifice ale U.S.M., Chișinău, 2002, p.317-327.
15. Vizdoga T. *Reflecții asupra structurii și conținutului discursului de acuzare* - Analele științifice ale U.S.M.- Chișinău, 2002, p. 328-337.
16. Vizdoga T. *Replica acuzatorului* - Analele științifice ale U.S.M.- Chișinău, 2001, p. 455-457.
17. Алексеев М.С., Макарова З.В. *Ораторское искусство в суде*. - Ленинград, 1989, 190 с.
18. Ароцкер Л.Е. *Тактика и этика судебного допроса*. - Москва, 1969, 120 с.
19. Ароцкер Л.Е. *Использование данных криминалистики в судебном разбирательстве*. - Москва, 1964. - 224 с.
20. Басков В.И. *Изменение обвинения в суде первой инстанции // Советская юстиция*, 1974, пг.16, с.5-7.
21. Басков В.И. *Прокурор в суде первой инстанции*. - Москва, 1968, 197 с.
22. Басков В.И. *Поддержание государственного обвинения в суде*. - Москва, 1972, 63 с.
23. Быстрое Е.А. *О формулировке обвинения // Правоведение*, 1973, пг.2, с. 109-111.
24. Васильев А.Н. *Тактика допроса*. - Москва, 1970, 208 с.
25. Воробьев Г.А. *Планирование судебного следствия*. - Москва, 1978, 80 с.
26. Гаврилов В.В. *Слово государственному обвинителю*. - Саратов: Слово, 1998, 128 с.
27. Голунский Е.А. *Методика произнесения и подготовки обвинительной речи на суде*. - Москва, 1939, 168 с.
28. *Государственный обвинитель в суде* (под ред. В.А.Болдырева). - Москва: Госюриздат, 1954, 307 с.

29. Добровольская Т.Н. *Изменение обвинения в судебных стадиях советского уголовного процесса*. - Москва: Юридическая литература, 1971, 112 с.
30. Загорский Г.И. *Судебная речь*. - Москва, 1991, 206 с.
31. Зажицкий В. *Следователь - свидетель?* // Советская юстиция, 1990. пг.6, с. 18-20.
32. Кириллова Н.П. *Участие государственного обвинителя в судебном следствии: Конспект лекции*. - Санкт-Петербург, 1997, 20 с.
33. Матвиенко Е.А. *Судебная речь*. - Минск, 1972, 256 с.
34. Мельников Н. *Участие прокурора в суде - важное условие соблюдения конституционных прав граждан* // Законность, 1999, пг.8, с.23-25.
35. Миронов В.Ф., Шимановский В.В. *Допрос следователей в качестве свидетелей* // Правоведение, 1988, пг.6, с.21-24.
36. Михайловская Н.Г., Одинцов В.В. *Искусство судебного оратора*. - Москва, 1988, 232 с.
37. Ульянова Л.Т. *Оценка доказательств судом первой инстанции*. - Москва: Госюриздат, 1959, 145 с.
38. Фаткуллин Ф.Н. *Обвинение и судебный приговор*. - Казань: Изд-во Казанского университета, 1965, 529 с.
39. Фаткуллин Ф.Н. *Изменение обвинения*. - Москва: Юридическая литература, 1971, 158 с.